

ÜNİVERSİTE EĞİTİMİNDE KURUM İÇİ KALİTE KONTROLÜ VE SÜREKLİLİĞİNİN SAĞLANMASI

Yrd.Doç.Dr. İsmail ERTON
Atılım Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi

Yükseköğretimde kalite standartlarının belirlenmesi ve devamlılığının sağlanması, ülkemizde son birkaç yıldır ele alınan bir konu olsa da yaklaşık yirmi yıldır Avrupa Birliği bu konu üzerinde ciddi çalışmalar yapmış ve önemli yol katetmiştir. Sanayileşmiş ülkeler bugünkü başarılarını ve refah seviyelerini sadece üretime değil, üretimden elde edilen bilgi ve becerilerin ciddi anlamda değerlendirilmesine ve müşteriye yeni olanaklar, ürünler ve hizmet olarak geri dönmesine borçludur. Bu döngü, yıllar boyunca kendini katlayarak devam ettirmiş ve mükemmelliğe adanan çalışmalar kazanç, refah ve mutluluk olarak meyvelerini vermiştir.

Batı dünyası sadece sanayi üretiminde değil, eğitim ve öğretimde de kalite kontrolünün gerekliliğini uzun yıllar önce keşfetmiştir. Nitelikli insan gücünün yetiştiği üniversitelerde sadece mesleki açıdan değil, küresel dünyanın değerlerini algılayabilen, okuyan, hoşgörülü, vizyonu açık, kendini geliştirebilen ve kamil insan olma yolunda kendine olan yolculuğunu bir yaşam felsefesi edinmiş bireylerin yetiştirilmesi temel bir amaç haline gelmiştir. Bu hedefe gidebilmek için eğitim-öğretim kurumları, kurumsal vizyon ve misyonlarını belirlemekle kalmamış, hedeflerini belirli aralıklarla ve kriterlerle gözden geçirerek bireylerini yetiştirmek yoluna gitmişlerdir.

Üniversite eğitiminde kurum içi kalite kontrolünün sağlanmasının üç temel prensibi vardır. Bunlardan birincisi; değerlendirme kriterlerinin küresel rekabet şartlarına göre belirlenmesi, ikincisi; kalite kontrolünün sürekliliğinin sağlanması ve üçüncüsü de; elde edilen donelerin sadece olumlu yanlarının değil, olumsuz yanlarının da değerlendirmeye alınmasıdır.

Ülkemizde kurumlar içerisindeki aksaklıklar ve başarısızlıklar, sistem ve işleyiş sorgulanmadan genellikle kişilere fatura edilir. Halbuki kişiler değişse bile sistem aynıdır, yani değişen birşey olmaz. Bu çamura saplanmış bir tekerleğin kendini kurtarması için verdiği beyhude çabaya benzer. Hiçbir zaman kurtulamaz, kurtulsa bile ya çok zaman ve enerji harcanmıştır ya da her taraf çamur olmuştur!

Ülkelerin kaderini belirleyen Üniversitelerde eğitim öğretim kalitesinin denetlenmesi ve sürekliliğinin sağlanması çok önemlidir. Bunu sağlayabilmek için aşağıdaki hususların önemle ele alınması gerekmektedir:

I. Kalite kontrol prensip ve yöntemlerinin belirlenmesi gerekmektedir:

Üniversiteler, kalite kontrol prensip ve yöntemlerini titizlikle belirlemelidirler. Bu prensipler, tüm üniversite eğitimini içerisine alan ortak değerleri kapsamalıdır. Bu değerler, kurum içerisinde çalışan her birey için benimsenmeli ve yapılan işin bir parçası olmaktan çok işin merkezinde olmalıdır. Eğitimde kalitenin belirli prensiplerle öğrenciye verilmesi, her öğretim elemanının temel çalışma felsefesini oluşturmalıdır. Bu düşünce, kendisini zaman içerisinde olgunlaştıracak ve belirli bir kurum kültürünün oluşmasına da olanak verecektir. Bu prensiplerin ve kültürün oluşmasını sağlamak için uygulanabilir, pratik yöntemler belirlenmelidir. Bu yöntemler kurumsal eğitimin değil, küresel eğitimin bir parçası olmalıdır, yani, belirli bir süre içerisinde titizlikle hazırlanmış, tercihen yurtdışında güvenilirliği sağlanmış yöntemler olmalıdır. Öğretim elemanları, bu yöntemleri uygularken zaman veya uygulama sıkıntısına düşmemelidir. Bu yöntemler, her fakülte, her bölüm ve her dersin müfredat programlarında bulunmalı ve sınıf içinde ve dışında eğitim-öğretim faaliyetleri içerisinde hayat bulmalıdır. Kalite kontrol prensip ve yöntemleri resmi ve halka açık olmalıdır. Örneğin, bir öğrenci veya velisi, o üniversitenin eğitim öğretim kalitesini nasıl tanımladığını, hangi prensipler üzerine oturduğunu ve hangi objektif kriterlere göre değerlendirip, sürekliliğinin nasıl ve hangi koşullarda sağlandığına dair bilgi edinebilmelidir. Bu bilgiler herkesin anlayabileceği, akademik olmayan bir dilde yazılmalıdır.

II. Öğrencilerin değerlendirilmesi:

Üniversite eğitiminde kalite, ülkemizde genellikle öğrencilere anket dağıtılması ve bu anketlerden elde edilen sonuçların değerlendirilmesi ile tanımlanıyor. Oysa bu uygulama, resmin sadece bir bölümünü oluşturuyor. Öğretim elemanları da öğrencilerin dönemlik ve yıllık performanslarını belirli bir kriterle göre değerlendirmeli ve bu değerlendirme sonuçlarından öğrenciler haberdar edilmelidir. Aksi halde sadece sınavlar ile öğrenci başarısı arasında bir bağlantı kurulmuş olur. Öğrenci, hiçbir zaman kurum kimliğini edinemez ve kendini o kurum kültürüne ait hissedemez. Sınav sonuçları, öğrencinin öğretim hayatındaki başarısını belirler, eğitim hayatını değil. Socrates'in de dediği gibi: "Kime eğitilmiş diyeceğim; ben öncelikle koşullar tarafından yönetilmek yerine onlara egemen olan, her fırsatı yığıtçe karşılayan ve zekice hareket eden, tüm iş ve ilişkilerinde onurlu olan, huysuz kişilere ve olumsuzluklara iyi yaklaşan, ayrıca zevklerini kontrol altında tutan ve talihsizliklere boyun eğmeyen, başarıyla şımarmayan insanlara eğitilmiş derim." Socrates'in de sözlerinden anlaşılacağı gibi sınavlar, kamil bir insan yetiştirmek için yeterli değildir. Birey, ancak kişisel, sosyal ve kültürel gelişimi ile bunu edinebilir. Bu nedenle öğrencilerin sadece sınav başarıları değil, kişisel, sosyal ve kültürel gelişimlerinin sağlanabileceği ortamların üniversiteler içerisinde oluşturulması, çeşitliliğinin sağlanması ve bu ortamlara iştirakin teşvik edilmesi eğitim-öğretim faaliyetlerini tamamlayacaktır. Dolayısıyla, bu faaliyetlerden elde edilen psikolojik ve sosyo-kültürel gelişim, belirli aralıklarla ölçülmeli ve sonuçlar dikkatle değerlendirilmelidir.

III. Öğretim elemanlarının değerlendirilmesi:

Öğretim elemanlarının verdiği derslerin öğrencilerin mesleki gelişimlerine ne derece katkıda bulunduğu, hangi aralıklarla bilgilerin güncellendiği, derslerde teori ve pratik arasındaki ahengin nasıl kurulduğu, öğretim elemanının öğrencilere olan

tutumu, kendi mesleki gelişimlerine olan merakı ve çalışmaları, üniversiteye kattığı değerler, kurum kimliğinin oluşmasına olan katkısı, çalışan diğer personel ile olan sosyal ve kültürel ilişkileri, hem bireysel hem de ekip ruhu ile çalışabilme yetisi, kurum ve mesleki etik kurallara olan bağlılığı titizlikle değerlendirilmeli ve sonuçlar öğretim elemanına iletilmelidir.

Gerek öğrencilerin gerekse öğretim elemanlarının değerlendirilmesinde, bireyler yarış atı durumuna düşürülmemelidirler. Geri dönüşlerden elde edilen sonuçlar bireylerin kişisel, mesleki ve sosyal gelişimlerinin bir parçası olduğu gerçeği kendilerine anlatılmalıdır. Bireyler buna inanmalı ve bu süreç bir tehdit değil, daha iyisi için bir kontrol algısı oluşturmalıdır.

IV. Kaynakların Çeşitliliği:

Üniversitelerdeki çeşitlilik, sadece ders programlarından ibaret olmamalıdır. Öğrencilerin kişisel sosyal ve kültürel gelişimlerinin sağlanabileceği ortam ve fırsatlar sunulmalıdır. Her birey farklıdır ve hayata farklı bakar. Öğrencilerin ortak müştereklerde birleşebilecekleri çalışma ve eğlenme ortamlarının sağlanması, kurum kimliğinin de oluşmasının birinci koşuludur. Örneğin, bir üniversite kütüphanesinin varlığı, eğitim öğretimi tamamlayan en büyük unsurdur. Ancak bu kütüphane sadece kitap, dergi barındırırsa bir kitapçıdan farkı olmaz. Oysa, barındıracağı bir konferans

salonu, kafeteryası, veri erişim ve çeşitliliğine sağladığı elektronik imkanlar, medya merkezi (müzik-video odaları), çalışma odaları, vb. imkanlar bir üniversitenin öğrencilerine sağlayabileceği imkanların belki de en önemlisidir. Öğrenciler burada bireysel çalışmanın yanı sıra, ekip ruhu ile de çalışmalarını devam ettirip, diğer imkanlardan da yararlanarak kişisel gelişimlerine katkıda bulunabilirler.

Buradan şu sonuca ulaşabiliriz: Üniversiteler, öğrencilerine ve öğretim elemanlarına ne kadar akademik ve sosyal imkan sunarsa, farklı parametreleri kullanarak bireylerin performans ve sistemin kalite kontrolünü yapabilmek, sonuçları değerlendirebilmek ve elde edilen verileri kalite sürecine aktarabilmek de o kadar kolay olur.

V. Kamuyu Bilgilendirmek

Kalite kontrol prensipleri, süreci ve elde edilen veriler, verilerden çıkarılan sonuçlar, kazanımlar, alınan tedbirler ve yenilikler kamuoyu ile paylaşılmalıdır. Bu paylaşım bir kitapçık ile olabileceği gibi tercihen kurumsal web sayfası üzerinden de olabilir. Dolayısıyla, ilgililer, üniversitenin fiziki, akademik, ekonomik ve sosyal gelişimi hakkında da objektif bilgi edinmiş ve kulaktan dolma önyargılardan kurtulmuş olurlar.

Sonuç olarak öğrencisiyle, öğretim elemanı ile, tesisleriyle, sosyal ve kültürel imkanları ile bir üniversite yaratmak hiç sanıldığı kadar kolay bir iş değildir. Bunlar başarılsa bile kalite kontrol prensibi, üniversite kültürünün bir parçası haline gelmediği sürece istenen verimlilik elde edilemeyecektir. Kalite kontrol sadece kurumu değil, o

kurumdan hizmet alan ve hizmet veren bireylerin de çok fazla kazanımının olacağı bir süreçtir.

Kaynakça

Makalede geçen özlü söz için:

Ertan, M. (2012). *Tarihi Sözler Antolojisi*. Ankara: Afşar Matbaacılık.